

A 1716/vækst**Behandlas i** Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden

Utskottet för tillväxt och utveckling i Nordens betänkande över

Medlemsförslag**Betænkning over medlemsforslag om fælles nordisk luftfartspolitik****Förslag**

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden föreslår att

Nordiska rådet inte går vidare med Medlemsförslag A 1716.

Bakgrund

Den Socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet lämnade i januari 2017 in ett medlemsförslag om en gemensam luftfartspolitik i Norden. Förslaget hade två att-satser:

at med udgangspunkt i SAMAKS forslag og øvrige forslag på området, organisere seminar eller rundbordssamtale med arbejdsmarkedets parter og de nordiske regeringer om en fælles nordisk luftfartspolitik

at med udgangspunkt i SAMAKS forslag og øvrige forslag på området, arbejde for at de nordiske regeringer samles om en fælles nordisk luftfartspolitik inden for EU

I det Socialdemokratiska medlemsförslaget framförs att:

I forlængelse af den store vækst i luftfarten de seneste årtier, har Socialdemokraterne i Nordisk Råd gentagne gange løftet frem de problematikker vi har været vidner til som følge heraf. Problematikker som grundlæggende har påvirket arbejdstagerrettigheder, konkurrenceevnen og sikkerheden i luftfarten, i en negativ retning

Dertil har sagen også stået højt på den nordiske fagbevægelsens dagsorden. Fagbevægelsen deler i store drag Socialdemokraternes syn på problemstillingen og vigtigheden af at få etableret en fælles nordisk indsats på området.

I januar 2017 offentliggjorde Arbejderbevægelsens Nordiske Samarbejdskomité – SAMAK, rapporten Fremtidens flytrafik på fair vilkår. Rapporten, som er udarbejdet med repræsentanter fra alle de nordiske lande, præsenterer en fælles nordisk politik der kan tackle de prioriterede politikområder bl.a. såsom atypiske ansættelser, hjemmebase og unfair konkurrence fra tredjepartslande. Derudover indeholder rapporten tredive forslag til en ny nordisk luftfartspolitik, både på nationalt og europæisk niveau.

Se rapporten her:

<http://samak.info/wp-content/uploads/2017/01/SAMAKs-rapport-om-luftfart.pdf>

I 2016 vedtog og færdigbehandlet Nordisk Råd en rekommandation om Flygsikkerhed och arbetsvillkor inom flyget (Rek. 3/2016), fremsat af Den Socialdemokratiske Gruppe. Efterfølgende har Nordisk Råds medlemmer i Udvalget for Vækst og Udvikling mødt med de nordiske transportministre, hvor blandt andet spørgsmålet om sikkerhed og arbejdsvilkår inden for luftfarten over for luftfartsbranchen, EU-ministerkolleger, Europa-Kommissionen og Europa-Parlamentet blev drøftet. Socialdemokraterne i Nordisk Råd anser at der stadig er behov for målrettet indsats på området.

I samband med behandlingen av Rek 3/2016 (medlemsförslag A 1647), gav de nordiska regeringarna följande svar:

Den danske regering meddeler:

Med EU's liberalisering af luftfarten blev der skabt fuldstændig frie muligheder for EU-selskaber til at operere indenfor det samlede europæiske luftfartsmarked. Den frie bevægelighed for arbejdstagere og tjenesteydelser i EU kombineret med den frie markedsadgang giver luftfartsselskaber med EU-licens mulighed for på lovlig vis at "shoppe" mellem forskelle i medlemslandenes regler i forhold til bl.a. sociale ydelser og sundhedsydelser, arbejdsgiverafgifter, arbejdstagerrettigheder, løn- og skatteforhold mv., alt efter hvor det er økonomisk mest fordelagtigt. Endvidere er der forskel mellem medlemslandene for så vidt angår luftfartsselskabernes adgang til fx at anvende tredjelandes borgere om bord på flyene (både på intra EU-flyvninger og til og fra tredjelande), og der kan være forskel i arbejdsmiljøkrav og tilsynet hermed, idet der i forbindelse med implementering af diverse direktiver synes at være divergerende nationale regler.

Ud over forskelle i EU-medlemslandenes lovgivning og regelsæt er der også forskellig implementering af direktiver samt forskellig fortolkning og administration af forordninger og direktiver, herunder bl.a. forskellig opfattelse i medlemslandene af arbejdsgiveransvaret og – rollen i relation til social sikring og skat.

I Danmark har der de seneste år været særlig fokus på fair konkurrence i luftfartssektoren. I juni 2013 nedsatte den daværende transportminister en bredt sammensat arbejdsgruppe med repræsentanter fra luftfartserhvervet, de faglige organisationer samt relevante ministerier. Arbejdsgruppen havde til opgave at udarbejde en redegørelse vedrørende fair konkurrence inden for luftfarten.

Arbejdsgruppen har udgivet to rapporter i henholdsvis april 2014 og marts 2015, som identificerede en række problemstillinger. Rapporterne er vedlagt som bilag.

I arbejdsgruppens rapport fra marts 2015 blev det bl.a. konkluderet, at det er meget begrænset, hvad der kan gøres mere på det nationale niveau, idet luftfarten primært er reguleret af internationale regelsæt og EU-lovgivningen.

Arbejdsgruppen anbefalede, at Danmark skulle arbejde konstruktivt og målrettet på at sikre en ensartet implementering, administration og fortolkning af EU-reglerne. Arbejdsgruppen fandt, at det kunne ske ved, at reglerne formuleres mere entydigt, eller ved at arbejde for, at regler af betydning for luftfarts-området, hvor det er muligt, fastsættes som forordninger i stedet for direktiver.

Arbejdsgruppen fremhævede i den sammenhæng mulige områder, der kunne være relevante at se på. Det drejede sig om EU-regelsættene om flyvesikkerhed (*safety*), om social sikring, om formidlingsvirksomheder, om "*self employed*"-ansættelseskonstruktioner, om hjemmebasebegrebet, om arbejdsmiljø ombord på flyene samt om konkurrencen med tredjelands luftfartsselskaber. Det er glædeligt at konstatere, at Europa-Kommissionen allerede har taget fat i flere af de problemstillinger, som den danske arbejdsgruppe identificerede. Det drejer sig bl.a. om oprettelsen af en arbejdsgruppe i regi af det europæiske sikkerhedsagentur, EASA, som vurderer de sikkerhedsmæssige problemer, der kan knytte sig til de nye forretningsmodeller indenfor luftfarten. Arbejdsgruppen består af repræsentanter fra 11 lande samt Europa-Kommissionen. Danmark er repræsenteret i arbejdsgruppen ved Trafik- og Byggestyrelsen.

Herudover har Europa-Kommissionen nedsat arbejdsgruppen '*Sub-group on social matters in Aviation*', som drøfter sociale forhold i luftfarten baseret på de danske anbefalinger fra arbejdsgruppen. Danmark er repræsenteret i arbejdsgruppen ved Trafik- og Byggestyrelsen.

Kommissionen har i meddelelse om 'En luftfartsstrategi for Europa' fra den 7. december 2015 tilkendegivet, at stærkt mobile arbejdstagere, som har hjemme-base uden for det område, hvor luftfartsselskabet har driftstilladelse, fortjener særlig opmærksomhed. I forlængelse heraf har Det Europæiske Retlige Netværk på det civil- og handelsretlige område udarbejdet en praktisk vejledning for at skabe klarhed over gældende arbejdsret og domstolskompetence for mobile arbejdstagere. Vejledningen blev offentliggjort i maj 2016. Efter en evaluering vil Kommissionen overveje, om der er behov for yderligere retningslinjer eller lovgivningsændringer, som adresserer mobile arbejdstagere i luftfarten.

Kommissionen tilkendegav ligeledes i meddelelsen, at når Kommissionen på vegne af EU-medlemslandene fremadrettet forhandler samlede luftfartsaftaler med tredjelands, vil Kommissionen søge at sikre, at parterne respekterer et højt beskyttelsesniveau på det sociale- og arbejdsretlige felt.

Jeg sætter pris på, at Europa-Kommissionen har igangsat konkrete initiativer, for at imødekomme de bekymringer, som vi fra dansk side har givet udtryk for. Vi er dog stadig ikke i mål. Jeg mener, at det er vigtigt, at vi fortsat adresserer problemstillingen om at sikre en passende definition af 'hjemmebasebegrebet' – herunder definitionen af 'arbejdsgiver, som beskæftiger' – og arbejdsmiljøtilsyn. Det er derfor, at jeg på netop afholdte TTE-Rådsmøde i Luxembourg den 7. juni 2016 havde møde med transportkommissær Violeta Bulc og flere af mine ministerkolleger,

hvor jeg understregede, at den danske regering har fokus på at sørge for acceptable løn- og ansættelsesvilkår inden for den europæiske luftfartssektor. Jeg havde også lejlighed til at drøfte emnet i maj 2016 med danske medlemmer af Europa-Parlamentet. De ansatte i luftfartssektoren skal ikke være i tvivl om, i hvilket EU-land de har ret til sociale ydelser og sikring.

Den danske regering vil også fremadrettet have fokus på fair konkurrence i luftfartssektoren, bl.a. i regi af en national luftfartsstrategi, som regeringen lancerede arbejdet med i januar 2016.

På baggrund af ovenstående initiativer fra den danske regering mener jeg, at den første rekommandation om at de nordiske regeringer indleder en undersøgelse om forholdene i flybranchen i relation til luftfartssikkerhed, beskæftigelse og fair konkurrence, anses som opfyldt. Jeg mener samtidig, at vi fortsat adresserer konkrete problemstillinger på europæisk plan og sammen med Europa-Kommissionen.

Den danske regering har taget initiativ til at fremhæve spørgsmålet om sikkerhed og arbejdsvilkår inden for luftfarten over for luftfartsbranchen, EU-ministerkolleger, Europa-Kommissionen og Europa-Parlamentet. På nuværende tidspunkt har de nordiske regeringer ikke taget et fælles initiativ om disse spørgsmål i norden, på europæisk og internationalt plan. Det kan oplyses, at den danske regering er åben over for et sådant initiativ.

Utskottets synpunkter

Det Socialdemokratiska förslaget har föranlett en del oenighet i utskottet, främst rörande frågan om huruvida osäkra eller dåliga arbetsvillkor för den flygande personalen, kan resultera i försämrad flygsäkerhet för passagerarna.

Höringar

För att belysa frågan om kopplingen mellan arbetsvillkor inom flyget och flygsäkerhet, bjöd utskottet in relevanta parter för dialog under utskottets möten. I september 2017 bjöd utskottet in Yngve Carlsen från Norsk Flygerforbund till utskottsmötet för att berätta om problematiken, delvis ur egen erfarenhet (han är pilot för SAS), men även från sin tid i SAMAKs arbetsgrupp som tog fram rapporten "Fremtidens flytrafikk på faire vilkår" (2016).

Arbeidsforskningsinstituttet som har också genomfört flera studier på området. Den senaste rapporten heter "Civil Aviation in an Age of De-Regulation: Social Risks and Benefits". <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/AFI/Publikasjoner-AFI/Civil-Aviation-in-an-Age-of-De-regulation> För att få frågan belyst även av en ansvarig myndighet, samt från ett reguljärt flygbolag respektive ett lågprisbolag, bjöd utskottet även in Svenska Transportstyrelsen, Staffan Söderberg, chef för sektionen för flygbolag, och hans kollega Anders Hermansson, samt Charlotte Holmbergh Jacobsson, kommunikations- och Public Affairschef på Norwegian, och Lars Rønnov, Managing Director för Norwegian Pilot Services, samt Hans Ollongren, chef för Public and regulatory Affairs på SAS. Ryanair

hade avböjt medverkan med hänvisning till oriktiga påståenden om bolaget, som Norsk Pilotforening påstås ha framfört på utskottets senaste möte i Reykjavik. Istället inkom Ryanair med ett skriftligt svar på utskottets förfrågan om att medverka på mötet.

Svenska Transportstyrelsen pekade på vissa problem kopplat till "de nya affärsmodellerna": Bristande kontroll över underleverantörer. Snabba omställningar ger brister i förmågan att upptäcka risker i verksamheten. Kostnadspress skapar möjliga brister i flygsäkerhetskultur inom ett givet flygbolag. Dock konstaterade Transportstyrelsen att man inte har kunnat finna någon direkt koppling mellan arbetsvillkor och flygsäkerhet. Det finns olika flygledningssystem som möter upp med kontroller och rutiner som minimerar sådana risker.

SAS menade att kreativa anställningsvillkor kunde vara omoraliska och etiskt tveksamma och skapar konkurrens på fundamentalt olika villkor. Affärsresor stagnerar p.g.a. många digitala affärsmöten, medan fritidsresor ökar, men är väldigt prispressade. Konkurrensmässigt är det också problematiskt att Gulfstaternas regeringar subventionerar sina flygbolag. Som utgångspunkt måste dock de flesta problem inom luftfarten lösas på EU-nivå. Trots detta och den gemensamma marknaden så har man inom EU inte harmoniserat skattereglerna i förhållande till flygtrafiken. Lagstiftningen har inte hängt med. SAS menar att det som behöver göras är att: skapa regler som förhindrar statligt subventionerad konkurrens från utanför EU. Det behövs också ett regelverk mot falskt egenföretagande i syfte att kringgå skatter och sociala avgifter. SAS bekräftade dock för egen del att någon koppling mellan flygsäkerhet och anställningsvillkor inte kunde dokumenteras, men att det låg i farans riktning att det kunde dyka upp incidenter i framtiden.

Norwegian berättade om Norwegians anställnings- och konkurrensvillkor. Bland annat beklagade man att det finns ett avtal mellan de skandinaviska länderna och Ryssland från 1956, som endast ger ett enda skandinaviskt flygbolag rätt att flyga över Ryssland österut (Sibirienkorridoren). Denna rätt innehas nu av SAS. Detta är en fråga som de gärna ser att Nordisk rådet lyfter med regeringarna.

Efter att ha hört nämnda parter i frågan, tillkännagav Konservativa gruppen, Mitten-gruppen och Nordisk Frihet på utskottets möte den 24 januari 2018, att man inte önskar arbeta vidare med frågan. Den Socialdemokratiska gruppen och Nordisk Grön Vänster önskar dock gå vidare med förslaget.

Akureyri, 10 april 2018

Arto Pirttilahti (cent)
Cecilie Tenfjord-Toftby (M)
Hanne Dyveke Søttar (FrP)
Henrik Brodersen (DF)
Håkan Svenneling (V)
Juhana Vartiainen (saml)

Juho Eerola (saf)
Mikael Staffas (Lib)
Nils Aage Jegstad (H)
Ólafur Ísleifsson (Flf)
Robert Halef (KD)
Solveig Sundbø Abrahamsen (H)

Reservation till utskottets betänkande

Den socialdemokratiska gruppen och Nordisk Grön Vänster föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

at med udgangspunkt i SAMAKS forslag og øvrige forslag på området, organisere seminar eller rundbordssamtale med arbejdsmarkedets parter og de nordiske regeringer om en fælles nordisk luftfartspolitik

at med udgangspunkt i SAMAKS forslag og øvrige forslag på området, arbejde for at de nordiske regeringer samles om en fælles nordisk luftfartspolitik inden for EU

Akureyri, 10 april 2018

Pyry Niemi (S)
Ruth Mari Grung (A)
Solfrid Lerbrekk (SV)

Stein Erik Lauvås (A)
Ville Skinnari (sd)